

به (عوقولی عه شه ره) ناویان بردوه و هه مویان له فه یزی خوایی یه وه زانیوه و ئاخیرینی ئه وانه یان به ئه قلی فه ععال ناو بردوه.

به بروای شیخی ئیشراق، نوری عه ره زی بریه تی یه: له رونا کایی مه حسوس وه کو نوری (روژ): خوژ، ئه ستره، ئاگر، - تاریکایی جه وه ه ریش بریه تی یه: له (ئه جسمام) و اتا: شتگه لی که بشی ئاماژه یان بو بکری و جیگای عه ره زین. شیخ ئه مانه ی به (به رزه خ نیو ناوه یا ناو بردوه)، تاریکایی عه ره زیش شتگه لیکن که بتوان بچنه سهر (ئه جسمام) وه کو ره نگ و بین و تام و تورشی و شیرینی و سویری یا سوکی، قورسی، و سه نگینی و هی تر، که شیخ به بیژهی: (هه یته) قسه ی لی کردون.

نوخته: له ساله کانی ۳۳ و ۱۳۳۴ هه تاوی که له فیرگه ی گوندی تورجان ئه م خویند له پال کوله که ی مزگه وته که، لای هه زره تی حاجی بابا شیخی سه یاده ت (سه روک و هه زیرانی کو ماری کوردستان، مه هاباد) دانیشتم قسه ی خواناسانی بو ئه گیرامه وه و باسی عیرفانی ئه کرد، منیش عه رزم کرد ئه ری قوربان! تو لات وایه، وجود ئه سله یا ماهیه ت ئه ویش فه رموی: وجود ئه سله، منیش وتم: قوربان تو ئیستا له عیرفان ئه دوا ی، دیاره، له سهر ئه و رچه ی، شیخی ئیشراقیشی و زیباری ئه وت لا په سه نده و ئه ویش فه رمویه تی: (ماهیه ت) ئه سله و رایشی گه یاندوه که بروای من له ریگای ریازه ت و عیرفان و عه یان و دیتنه وه، به ده س هاتوه، نه ک هه زرو ئه ندیشه وه، که وایی به هه یچ ته شکیکی موشه کینیک له دلم ده رناچی، تازه ئیمام فه خری رازی خوای لی بی رازی به و هه موه زانایی و بیرتیری یه وه، کاتی چاوی به ته لویحاتی شیخی ئیشراق، که وتوه گریاوه که بوچ به ریگای شیخی ئیشراق، نه رویشته وه، ئه ی تو چلون؟ بروات به ئه ساله تی وجود) ه - به داخه وه بانگی شیوانیان داو ده رفه ت بو شی کردنه وه ی باسه که نه ما.

مه عادوگه یشتن به خوا: شیخی ئیشراق هه مو شادی و خوشی و به خته وه ریک، له م جیهانه دا به ده نگ دانه وه یه ک، له شادی ئیشراق کردن و عیرفان، دا ئه نی ههروه ها

به‌ره‌ی مروف یا نه‌فسی مروف به‌سیّ تاقم دانه‌نی.

۱ - تاقمیک به‌خته‌وه‌ره، چونکا له ژبانی ئەم جیهانه‌دا گه‌یشتونه‌ته پله‌ی پاکی و بی‌خه‌وشی.

۲ - تاقمیک به‌خته‌وه‌رنین، که ده‌رونی ئەوان له‌م جیهانه‌دا به‌ئاکاری نه‌زانی و شه‌رو شور و تاریک و ره‌ش هه‌لگه‌راوه.

۳ - قاقمیک ئەوانه‌ن که له‌ ژبانی ئەم جیهانه‌ به‌ ویلایه‌ت و ئیشراق و پروناک بونه‌وه گه‌یشتون، ئەمانه‌ خواناسان و حوکه‌ما، یا موته‌ ئەله‌په‌ین.

شیخی ئیشراق لێ‌ده‌دا، به‌ره‌ی مروف په‌ند ئەداو ئامۆژگاری ئە‌کا و فه‌رمویه‌تی: مروف ئە‌بی‌ ریزی ژبانی ئەم جیهانه‌ی له‌ به‌ر چاو بی‌ و بو‌ پاکی و بی‌خه‌وشی خو‌ی بکو‌شی، تا وه‌ کو‌ په‌ری پاک بی‌ و به‌ خواو (نورالانوار) بگا و سود وهر بگری.

چریکه‌ی ته‌مسیلی: ئەم چریکانه‌ پرو ته‌ژین له‌ ره‌مزی سوفیانه‌، که ئەز موده‌ی رو‌حی تایه‌تیک له‌ وانه‌دا به‌ زمانیکی زو‌ر، ره‌مزی قسه‌ کراوه‌، ئەم چریکانه‌ له‌ زو‌ر باره‌وه‌ له‌ چریکه‌، ره‌مزی په‌ کانی سه‌ ته‌ کانی ناوه‌ راستی ئوروپا، وه‌ کو‌ (پارسیفال)، ئە‌چی. بو‌ینه‌: (ئاوازی په‌ری جو‌به‌ ئیل که له‌ گه‌ل چریکه‌ کانی تری شیخی ئیشراق له‌ زو‌ر شتا، هاو به‌شه‌، ئەمه‌ خو‌ی دو‌ به‌شه‌ له‌ به‌شی په‌ که‌م دا‌فه‌قی یا قاره‌مانی چریکه‌: (ته‌مسیلی) په‌ که‌، له‌ حه‌ کیم و زانایه‌ ک قسه‌ ئە‌ کا‌که‌: (په‌غه‌مبه‌ری ده‌رونی ئە‌و) وه‌ کو‌ رپنۆینی ئە‌و، بو‌گه‌یشتن به‌ راستیه‌ کان، له‌و زانایه‌ ئە‌ پرس‌ی: مالی له‌ کو‌ی په‌؟ ئە‌ویش له‌ وه‌ لāmیدا ئە‌لی: (که‌س نه‌زان ئاوا) که‌ له‌ راستیدا سه‌ر زه‌وینی خه‌یالی په‌و له‌م جیهانه‌دا، و جودی نییه‌ یانی: له‌ جیهانی سی‌ ره‌خی: (سی‌ بو‌عدی) بانتره‌، جادوای ئە‌وه‌ی فه‌قیکه‌ زانی مامۆستا له‌ کو‌ی وه‌ ها‌توه‌، سه‌ باره‌ت به‌ هه‌مو سوینگه‌ کانی زانست و حیکمه‌ت پرسیاری لێ‌ده‌ کا‌ وه‌ به‌شی دوه‌می: (ئاوازی په‌ری جو‌به‌ ئیل) دا‌فه‌قیکه‌ به‌ مامۆستا ده‌لی: (ئیسمی ئە‌عظم) م‌ فی‌رکه‌، ئە‌ویش له‌ سه‌ره‌ تاوه‌ زانستی (جه‌فری) فی‌ر ئە‌ کا‌، که‌ زانستی ده‌رونی، به‌واتای نه‌هینی پیت و بی‌ژه‌یه‌، له‌ رپنگای ره‌مز و ته‌مسیلی عه‌ده‌دی ئە‌وانه‌وه‌یه‌.

له پاشان فەرموێه تی: خوا بیژە و کلیمە ی وە کو پەری خولقاند، پیتی ئەعلا ی خولقاند
 کە زۆر لە پەری بانترە، هەر وە کو نورو تیشکی خۆر، لە تیشکی ئەستێرە زیاترە و
 زۆرترە، مروفیش پیتی کە لە خوا و ئاوازی پەری جوهرە ئیل. جیهانی تاریکایی و نیسی یا
 (مەغریب: روژ: خوراوا) سێبەر و نیسی و تاریکایی بالی چە پی جوهرە ئیلە، هەر وە کو
 جیهانی نورو روناکایی مەلە کوتی یا: (روژ یا خۆر هەلآت) دەنگ دانە وە ییکە لە بالی
 ئەو، بەم جوهرە هەمو بونە وەرێک لەم جیهانە دا لە ئاوازی پەری جوهرە ئیل بەدی هاتو،
 لە سونگە ی کلیمە و ئاوازی پەری ئەم پەری یە، وە نێرێک بون لە خودایە، کە بەرە ی
 مروف پەیا بوو و هەر لە سونگە ی کە لیمە شەو، واتا: بە ناوی خوا یە کە مروف پی ئە گا
 و ئە چیتە وە سەر بنەرە تی دارێژراوی خویی و ئە چیتە وە لای خوا ی خویی.

زۆر بە ی روداو کانی چریکە ی تەمسیلی شیخی ئیشراق بە تایبەت لە چریکە ی:
 (غوربە ی غەریب) دا، کە لە و دا، داکە و تەنی مروف بو ناو جیهانی مادە: - (ئەنبوژە نی) بە
 رەمزی غوربەت و دورە وە خستەن بو رەخی مەغریب: (روژاوا) بە یان کراو، لەم
 چریکە دا، ئەم داکە و تەنە و کە و تەنە خوارە و یە، بە ویتە ی کە و تەنە خوارە و یە مروف بو ناو
 چالاییک لە شاری (قیرە وان) دا تەعبیر کراو - قیرە وان شاریکە لە تونس، کە ناوەندی
 کاروانی بازرگانی بوو و ناو بو ولاتی کە کیوی سەوزی ئە تلە سی: (ئەخضەر) لە باکوری
 دایە، سەری نوختە ی خۆر اوای جیهانی ئیسلامە تی بوو.

جینگای ئە سلی ئەو، کە لە ویۆه رویشتو، ئارەزوی وابو، کە دوبارە بگەریتە وە ئەوی
 کە: (یەمەن) ه، کە لای راستە و یەو رەمزی خۆر هەلآت: (یەمەن) بە واتای (لای راستیشە).
 یەمەن لە زمانی عەرەبدا: بە واتای: دەسی راستیشە و بە واتای خۆر هەلآتێ نورگە لیشە،
 چونکا ئە گەر کە سی رو بە باکور: شیمال راوەستی خۆر هەلآت ئە کە ویتە لای راستە ی،
 نو سەرانی ئیسلامە تی ئەو یان لە گەل لای راستە ی شیوە لیک کە حەزەرە تی موسا پیغەمبەر
 لە ویدا بانگ کردنی خوا ی بیستو و هەر وە ها لە گەل حیکمە تی حەزەرە تی سلیمان

پیغمه‌م‌بەر: حیکمه‌تی ساز دراو له سەر بنه‌ره‌تی وه‌حی و ئیشراق به‌یه‌ک واتای زانیوه. (یه‌مه‌ن) به‌لای خاچدارانه‌وه به‌واتای: گۆلی سور، یا رۆز: نکروسیان هاو): یارانی گۆلی سور و خاچه، له‌سه‌ته‌ی ۱۶ ی زاینی داکه (ئورو پایان) په‌یره‌وی چۆری براه‌تی باتنی دینی و فه‌لسه‌فی بون، مامۆستا‌کان ئه‌وانه‌یان بو به‌ده‌س هی‌نانی مه‌عریفه‌ت ئه‌نارد، یه‌مه‌ن: (یه‌مه‌ن: کۆله‌که‌ زیرینه، هه‌سونه‌ زهرین، کۆلکه‌ زیرینه، رنگین که‌مان، قه‌وس و قه‌زه‌ح - ه.

نوره‌که‌ش واتا: (نه‌فس) به‌ر له‌جیا بونه‌وه، له‌و شوینه‌وه که‌وتۆنه‌ ناو جیهانی: (ئه‌نبۆزه‌نی) هه‌ر وه‌کو که‌وه‌ه‌ری مه‌له‌کو‌تی و په‌ری یه‌ک، که‌له‌ویدا لانی هه‌بو‌ی. له‌سه‌ره‌تای ئه‌م چریکه‌یه‌دا نوسراوه: بو‌عه‌لی سینا ئه‌و زانا بلیمه‌ته‌کۆرده‌که‌یشتۆته‌ سەر چاوه‌ی حیکمه‌تی ئیشراق، به‌لام به‌ته‌واوه‌تی بو‌ی دهر نه‌که‌وتوه‌و باش بو‌ی که‌شف نه‌بووه.

نو‌کته: سه‌رنج را‌کیشه‌ ئیمام فه‌خری رازی که‌یه‌کی‌ک له‌گه‌وره‌ترین مو‌خالیفانی فه‌لسه‌فه‌یه‌ و له‌گه‌ل شیخی ئیشراقیشا هاوال فه‌قی بو‌وه‌ کاتی چهن سال دوا‌ی ئه‌وه‌ و دوا‌ی مه‌رگی شیخی ئیشراق نو‌سخه‌یه‌ک له‌کتی‌بی (تلویحات) ی شیخی ئیشراقی بو‌دین ئه‌ی گری‌و ماچی ئه‌کا و بو‌یاد و بیره‌وه‌ری ئه‌و دو‌سه، هاوال فه‌قی یه‌ی خو‌ی که‌ئاو رچه‌یه‌کی به‌دزی ئه‌و دو‌سه، زانا بلیمه‌ته‌گرتبوه‌ به‌ر، گریاوه‌ و فرمی‌سکی به‌خو‌ر له‌چاو ها‌تۆته‌خوار، شیخی ئیشراق حیکمه‌تی ئیشراقی زیندو‌کردۆته‌وه‌و به‌که‌مالی گه‌یانده‌وه، ئیشراق یا حیکمه‌تی ئیشراق فه‌لسه‌فه‌یی‌که‌ له‌فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌فلاتون و حیکمه‌تی نه‌و ئه‌فلاتونی: (حه‌وزه‌ی عیلمی ئه‌سکه‌نده‌ریه‌) سەر چاوه‌ی گرتوه‌، زیندو‌کاره‌وه‌و به‌ره‌و ده‌ری ئه‌م حیکمه‌ته‌یه‌، له‌ئیسلا‌ما، شیخی ئیشراق، ئه‌م فه‌یله‌سو‌فه‌ بی‌جگه‌ له‌وه‌ی که‌له‌ فه‌لسه‌فه‌ی ئه‌فلاتون و نه‌و ئه‌فلاتونی که‌لکی وه‌رگرتوه‌ و له‌حیکمه‌تی باو له‌کوردستان و ئێران به‌تایبه‌ت له‌فه‌لسه‌فه‌ی مو‌ته‌مایل به‌عیرفان که‌له‌رچه‌ی زه‌رده‌شتا هه‌بو‌ه، شیخی

ئیشراق ئەوێ بە (هەوێتی خەسەرەوانی ناو بردووە و سورە وەردی سودی لیۆەرگرتووە) کە وای فەلسەفەیی شیخی ئیشراق جوړی گولەوێ چینیە لە هی ئەفلاتونیان و ئایینی زەرتوشت پیغەمبەری کورد، هەر چەند ئەو خۆی فەرمویەتی: سەر لە نوێ حالەتی وەحەدەم بە (الحکمة اللدنیة و الحکمة العتیقة) داو، بنەرەتی ئەم ریبازو رچەیه، گەیشتن بە حەقیقت و راستیە لە ریبگای کەشف و شهود و ئیشراقەو. ئەم فەلسەفە بە (فەلسەفە و حکمەتی ئیشراق) بەناوبانگە.

حیکمەتی ئیشراق: هەندی کەس بەردیان بو سورە وەردی فری داو کە لە ئایینی بیخەووشی ئیسلام وەرگەراو و بەرەو ئایینی زەرتوشت ئاوری داو و سەر لە نوێ وەردی داو، بەلام لە راستیدا وای نەبوو وستی وای نەقەوماو، هەر وەکو لە بەرا روون کراو، سورە وەردی تەمسیل گەل و رەمزی زەردەشتی بو بەیانی بیرو رای خۆی زور لە بەر چاو زەق داناو.

هەر وەکو (جابری کوری حەیان) یش بەر لەو رەمزە کانی (هیرمیس) ی بە کار هیناو، دیارە ئەمە نیشانەیی ئەو نەبوو کە بە دژی ئایینی پیروزی ئیسلام داو و خۆی لیگورائو، ئەمە گونجاوی و خونجاوی ئیسلام، کە بوو ئەو هی ئەمە کە ئەو بروایانە لە ناو خویاگوم بکا، لەو ناو و باری دەرونی ئیسلامەتی ئەم شیاوی یە پیدراو، تا لە حیکمەتی ئایینی بەرو، تەک نەدا بەو لاو، چونکا هەمووی لە قورئانا هیناو و شیخی ئیشراقیش بە راستە و پاستە کردن، لەوێ دەر هیناو، خەلکی بە پەیرهو، بە دوی خۆی داو، بە قسەیی (ماسینیون) روحانی یەت، لە ئیسلاما، وەکو نورو تیشکیک لە گەلانی کوردو ئیرانی داو و جیهانی دیاری لە پستی مەنشوری درەخشانی چریکەیی کوئی خۆی، وەبەر تی روانی و نوری چاو داو.^(۱)

گرینگترین رافەى حیکمەتى ئیشراق: ئەوانەى واکتیبى (حیکمەتى ئیشراق) یان رافە کردوہ.

۱ - شارەزورى شەمسەدین) نوسەرى (نزهة الارواح و روضة الافراح)ە، ئەم پەراوہ ژیناوەرى (ژیان نامەى) شیخی ئیشراق و میژوى فەلسەفەىە و کتیبىکى زۆر گرینگ و جینگای بروایە، کە لە سالى ۱۳۱۷ى هەتاوى لە لایەن (ضیاءالدین) دەرى یەوہ، کراوہ تە پارسی و لە تاران لە چاپ دراوہ.

ئەم شارەزورى یە، فەقێ و یارمەتى دەرو هاوکارى شیخی ئیشراق بووہ.

۲ - قطب الدین شیرازی - ئەم زاناو حەکیمانەش (صدرالدین شیرازی و هادى سەبەزواری و شیخ ئەحمەد ئیجسائی، دانەرى مەسلەکی شیخییە و زانایانى تریش بەدوى رچە و ریبازو بروای شیخی ئیشراق کەوتون و کەوتونەتە بەر شوین دانانى فیڕگەى ئیشراق، رافەى قوتبەدین شیرازی بە ناوى شەرحى باو، کەوتە ناو، بو بە دەرس و باو، چاپى سەنگى کۆنەى (حکمة الاشراق) ئەم کتیبە بە نرخە لە خولى قاجارى یەکانا، لە فیڕگەکانا بە دەرس ئەوترايەوہ.

شەرحى قوتبەدین شیرازی و کۆبەى مەلاصەدراکەسى سەتە درەنگ تر نوسراوہ تەوہ، بە کەنارەى (حکمة الاشراق)ە وە یە.

نوکتە: نیزیک کردنەوہى بیرو رای ئیبىنى سینا بە سورەوہردى لە لایەن قوتبەدین شیرازى یەوہ و وردە، وردە، دامەزراو لە لایەن مەلاصەدراشەوہ بتە وکرا. ئەشى بیژین قسە کردن لە نور و نمودگەلى نور لای ئیشراقیان پلەبى گرینگى هەبوہ، بویى لە سەتەى ناوہ راستا، عەللāmە کەمالەدین کورد، ئەبو فەتح (موسا) کورى ئەبولفەزل، یونس کورى محەمەد کورى مەنعە کورى مالیک کورى محەمەد لە رافەو شەرحىکاکە لە سەر کتیبى (المناظر) کورى (هەیشم) نوسیویەتى و مەبەستى (کۆلکە زیرینەى) شى کردو تەوہ، ئەم کەمالەدینە کوردە، فەقێ قوتبەدین شیرازی بوہ.

۳ - شاره زوری (ئیبینی که مونه) رافه ی له سهر ئەم دوشه رحه: (الصحائف، تهلویحات) کتیبی شیخی ئیشراق نویووه.

شاره زوری ئیبینی که مونه: - (عزالدوله) سه عد کوری مه نصور کوری سه عد کوری حه سه ن کوری هه یبه توللا کوری (که مونه) ی شاره زوری کورده، ئەم زانافه یله سوفه، ناو داری ئاخری سه ته ی حه وته مه. هه ندی لایان وایه له ۶۸۳ یا له ۶۹۰ ی مانگیدا بارگهی به ره و لای خوا تیکناوه.

ئەم زانایه خاوه نی شوبه ی به ناو بانگه له (ته وحیدا) خوا به یه ک زانین، که (صه دره دین شیرازی) له شهرحی (هیدایه) و (لاهیجی) له گه وه هری مورد، ئەمه یان هیناوه و ره دیان له سهر داناوه.

نوسراوه کانی ئیبینی که مونه ی کوردی شاره زوری ئەمانه ن:

- ۱ - رافه و شهرح له سهر ئەم دو په راوه یه (شهرخ الصحائف) و (تهلویحات).
- ۲ - ته نقیح البحات فی البحث عن الملل الثلاث.
- ۳ - رافه و شهرح له سهر شهرحی ئیشاراتی ئیبینی سینا.
- ۴ - عه للآمه حیللی له سه ته ی هه شته ما تهلویحاتی سوره وه ردی رافه کردوه.
- ۵ - جلاله دین له سه ته ی نو هه ما، رافه ی له سهر (هه یاکل النور) نویووه.
- ۶ - (عبدالرزاق) لاهیجی له سه ته ی یانزه دا، په راوه ی (هه یاکل النور) شیخی ئیشراقی رافه و وانا کردوه

ئەشی بزانی زانای فه یله سوفی سه ته ی حه وته م (خواجه نه صیره دینی توسی) شوینه واری شیخی ئیشراق، زور شوینی تیکردوه، با وه کو له سهر ئیشاراتی ئیبینی سینا رافه یه کی پر واتیانه ی نویووه و فیرگهی مه ششائی دژ به فیرگهی ئیشراقی زیندو کردوته وه، به لām له هه ندی مه به ستا، وه کو مه به ستی عیلم و زانستی خوا به سهر جیهانا، که وتوته بهر شوینی فیرگهی ئیشراقه وه، له م مه به سته دا، به ئاشکرا بیرو رای بو عه لی سینای

داوه ته دواوه و چوته سهر ریبازو رچهی سوره وهردی و ئه مهی به دله و نهوساوه، شوینه واری شیخی ئیشراق له شَبَهه قارهی هیندیشا، جیگای سرنج بو دهر س و تنه وه بووه.

له ئیران و کوردستانیش دا، سهره رای ئه وهی له فیرگه و حوجرهی فهقیان دا به دهرس و تراوه ته وه، له زانستگه ی ئیلاهییات و مه عاریفی ئیسلامه تی زانکوی تارانیش دا، کورسی یه ک، تاییه تی بو دهرس و تنه وهی (حیکمه تی ئیشراق) دامه زراوه. له جیهانی عهره بيشا ئه م زانایانه که وتونه ته بهر شویئ حیکمه تی ئیشراقه وه.

۱ - سوره وهردی نوسراوی سامی الکیالی.

۲ - سوره وهردی نوسراوی ئه حمده ئه مین قاهره ۱۹۵۵ ی زاینی.

۳ - چهن به شی له باره ی سوره وهردی یه وه، له (فهلسه فهی ئیسلامی): قاهره ۱۹۴۷ (ز) نوسراوی ئیبراهیم مه دکور.

۴ - هه ندی له بابه ت سوره وهردی له (شخصیات قلقة فی الاسلام) - قاهره ۱۹۴۶ (ز) نوسراوی عبدالرحمن به ده وی.

۵ - (اصول الفلسفة الاشراقیه) نوسراوی ئه بوره یان (قاهره ۱۹۵۲ ز) - له ئیرانا: دوکتور مه هدی به یانی موحسین صه با، عه لی ئه کبه ر دانا سرشت له کتیبی (ئه فکاری سوره وهردی و مه لا صه درا چاپی سالی ۱۳۱۶ له تاران)، وتاره کانی دوکتور سه ید حه سه نی نه صر وه رگه راوه ی سوره وهردی به زمانی ئینگلیسی.

تازه هه ندی له شوینه واری سوره وهردی کورد، له خولی موغولانی هیندیشا وه رگه راوه ته، سهر زمانی (سنسکریت) له به ریشا شوینه واری سوره وهردی کرابونه زوانی عبیری. به م جوړه بیرورای سوره وهردی گه یشته دوجیهانی لیک جیاوازی هیندی و یه هودی. ههر وه ها شوینه واری سوره وهردی له لایه ن (تازه رکه یوان) موبیدی زه رتوشتی و په یروانی ئه و، لی کولرا وه ته وه، له م سوینگانه وه، حیکمه تی جاویدانه ی

شیخی ئیشراق له سنوری جیهانی ئیسلامه تی تیپهری کردوه و به میراتی فه رههنگی جیهانی تره وه لکاوه.

واتای ئیشراق: جرجانی له په راوه ی: (ته عریفات) دا ئیشراقیانی به حوکه مای فه قی و په یه وه ی رچه ی ئه فلاتون داناوه. به لām (عبدالرزاق کاشانی) له رافه و شه رحیکدا که له سه ر (فصوص الحکم) ئیبنو عه ربی نوسیوه ئه لی: ئیشراقیان په یه وه ی (شیث)ن.

ئیبنو وه حشیه، که یه که مین که سه له جیهانی ئیسلامه تی دا، که زاراوه ی ئیشراقی به کار بردوه، ئیشراقیان به چینی که هینانی میسری داناوه که زاروله ی خوشکی هیرمیس بون. (بروانه په راوه ی شه وق المستهام فی معرفه رموز الاقلام ابن وحشیه) په ره ی ۱۰۰ چاپی لندن ۱۸۰۶. - دوکتور (عبدالحمیم منتصر) له ژیر نیوی (ابن وحشیه فی الفلاحه) (و هو اقدم الكتب فی العربیة ده نوسی: [و انه نقل اکثر كتبه من اللغة النبطیة ولم ینشر من تألیفه فی اللغة العربیة سوى شوق المستهام فی معرفه رموز الاقلام و قد ذکر فی آخر كتابه هذا انه ترجم من اللغة الكردیة كتاباً فی علل المیاه و کیفیة استخراجها و استنباطها من الارض المجهولة الاصل - کتیبی کوزانی فه رههنگی زمانی کوردی په ره ی ۱۱۴ چاپی دوه م ۲/۳/۲۰۰۱ زو قاموسی کوردی ئه وه رحمان زییحی په ره ی ۳۸ چاپی ۱۹۷۷ زو مجله العربی کویت ژماره ی ۲۰۰].

نوسراوه کانی سوره وه ردی: ۱ - ته لویحات ۲ - موقاوه مات ۳ - مطارحات

سوره وه ردی له وسی په راوه یه دا، له گۆرینی که به سه ر فه لسه فه ی ئه ره ستوی دا هیناوه قسه ئه کا.

ئه بی بزانی شاکاری سوره وه ردی (حکمة الاشراق) ه - که تایبه تی، به یان کردنی بیرو بروای ئیشراقی یه.

۲ - (هه یا کل النور - الالواح العمادیة)، که ئه مه ی به عیماده دین پیشکesh کردوه که هه ر دو به عه ره بی و پارسین و لهم دوانه دا کا که ی: (ته لویحات و موقاوه مات و

مه تاریحات) ی به زمانی ساده تر، کورت تر را که یاندوه.

۳ - پرته و نامه: (فی اعتقاد الحكماء) - اللّمحات - به زدانشناخت و بوستان القلوب.
ئه لّین: ئەم دو پەراوێ هێ (عین القضاة هه مه دانی) یا هێ (سه ی شه ریفی جورجانی) یه،
به لّام راست ئە مه یه، نو سراوێ سور ه و ه ردی بن.

نو کته: به سه ر هاتی سور ه و ه ردی، وه کو چاره نو سی (حه لّاج) و (عین القضاة) وایه.
(عین القضاة) خاوه نی (زبده الحقائق و تمهیدات) ه - عین القضاة عارف) بووه،
نه ک فه یله سوف، ئە لّین شیخی ئیشراق زوړی له خواناسان و عاریفانی دیوه و چووه ته
زیاره تیان، چو ته ئانا تو لی و شام و دیمه شق و حه لّب، له و ی: (حه لّب) چاوی به مه لیک
زاهیر کور ی صه لاهه دین که وتوو، مه لیک زاهیر که زانایان و خواناسان و فه یله سوفانی
زوړ خو ش و یستوه، ئو گری حه کیمی گه نج و لاو: شیخی ئیشراق ئە بی و تکای لی ئە کا،
که له ده رباری ئە و له حه لّب بمی ئته وه.

سور ه و ه ردی که شامی زوړ پی خو ش ئە بی، له و ی به تکای مه لیک زاهیر ئە می ئته وه،
به لّام بی باکی و زانایی و بی پهرده قسه کردنی شیخی ئیشراق که مامو ستا یه کی بی لف له
فه لسه فه و ته صه و فا بووه، ئە بی ته هو ی به خیل و توشی که ندو کو سپی ئە که ن و له ۵۸۷ دا
ئه که و ی ته زیندان و له ۳۸ سالی دا دو چاری چاره نو سی نادیار ئە بی، وه کو حه لّاج و عین
القضاة به سه ردی.

۴ - ئە قلی سور ئاوازی پهری جو به ئیل غور به ی غه ربیه. (لو غه تی موران) حاله تی
منالی، روژی له گه ل حه شیمه تی صوفیان، ميعراج، دهنگی سیمور غ که سور ه و ه ردی له م
چریکانه دا، له گه رانی نه فس له ناو پله و پایه ی وجود. (بون). (بونه و هری) داو گه یشتن به
ریزگاری و ئیشراق قسه ی کردوه.

۵ - رافه ی قور ئان، حه دیس، وه رگه راندنی (حه دیث): فه رموده.

(رسالة الطیر) و رافه کردن له حه قیقه تی ئه وین عیشقا که له روی ریساله ی عه شقی

ئېبنوسینا دای ناوه، ئەلّین: شیخی ئیشراق رافەیی لە سەر (فصوص فارابی) ش نویسووه
 ۶ - (الواردات و التقديسات)، دوعا و پارانه‌وه‌یه، بە زوانی عەرەبی، ئەلّین، شیخی
 ئیشراق بەو تەمەنە که مەو، زیاتر لە ۵۰ کتیی نویسووه.

چینی زانایان: حیکمەتی ئیشراق لە سەر کەشف و شهود و بەلگە و بورهان دانراوه،
 یە ک لەوانە لە صفای دل و دەرون و ئەوی تریشیان لە پەرۆه‌رده کردنی هیژی ئەقل و
 ئاوه‌ز بە دەس دی، دیارە ئە گەر یە کێک لەو دوانە یا هەر دوکیان پێگەن چینی زانایان
 ئەبەنە چوار پوئل.

۱ - ئەوانەیی و لە فەلسەفەیی ئیستدلالی و ئیشراق و عیرفانا پێگە‌یشتون.

۲ - ئەوانەیی و تازە هەستی تونیه‌تی یان کردووه بو دوزینه‌وه‌ی ئاو ئە گەرین.

۳ - ئەوانەیی و لە فەلسەفەیی ئیستدلالی دا، گە‌یشتونە تە پلە‌ی کەمال، بەلام لە عیرفانا
 بێگانه‌ن، - سوره‌وردی: (فارابی) و (بوعەلی سینا) لەم تاقمه‌دا ئەنی.

۴ - ئەوانەیی و لە فەلسەفەیی ئیستدلالی و ئیشراق و عیرفانا پێگە‌یشتون،
 سوره‌وردی: ئەمانە بە حە کیمی موته‌ئەلیه‌ ناو ئەبا، فیثاغورس و ئەفلاتون‌وه، لە جیهانی
 ئیسلامەتی داخوویی: (شیخی ئیشراق) لەم تاقمه‌ ئەژمیری، (ئەتوانین مە‌لا صەدرای
 شیرازی): - (صدرالمتالیهین) و تاقمی ترلە حوکەمای ئیران بە موته‌ئەلیه‌ین ناو بەرین، لە
 بان ئەم چوار چینە‌وه (قوتب) و زنجیره‌ی عاسمانی هەن که نفوسی بەره‌ی مروّف
 لەوانە‌وه، ئیشراق وەر ئە گرن و لە گە‌ل قوتبا ئەبەنە یە ک.

زاراوه‌ی ئیشراق: هەم بە واتای جیهانی نورو روژ، خوړ هەلا‌ته، وه هەم بە واتای نورو
 نورانی بونە. - حیکمەتی ئیشراق و بنه‌ره‌تی ئەوه:

په‌راوه‌ی (حیکمة الاشراق) لە سالی ۵۳۲ی مانگیدا دانراوه‌و یە ک بەر کول و دو
 بە‌شه، لە سەرە‌تاوه، قسه‌ لە مەنتیق ئە کا و لە ره‌وشی ئەره‌ستویی ره‌خنه‌ ئە گری و قسه‌ کانی
 وی، بە کایه‌ کردن بە بیژە دا ئەنی و عەرەز لە نووه‌ دینیتە سەر چوار نیسبەت، کەیف،

که م، حه ره که ت و به یه ک بون، له گه لّ حه ق و پله ی وه جد و شادی و سرور دوا یی دی.
وه له باری و یژاوه ریشه وه، یه کی که له په راوه دیاره کانی جوړی خو یی.

رخنه له فه لسه فه ی مه ششاه: ئەم ره خنه گرتانه ی شیخی ئیشراقه، له بهر ئەوه بووه تا جیگا بو دا سه لماندنی بیرو رای ئیشراقی خو یی خوش بکا، سوره وهردی: (ماهییه تی به ئەسل زانیوه و وجودی به وه چه داناوه) ئەم بیر، وه بهر دلّی میرداماد که وتوه، به لام مه لا صه درا ئەمه ی په سه ند نه کردوه، هه مو حیکمه تی ئیشراقی، له سهر (ئه صل بونی وجود) رافه کردوه و ئیلاهیاتی: (ئه صاله تی وجودی) کردو ته جی نیشینی (ئه صاله تی ماهییه تی) که ئەمه بهر ئاوه ژوی بیرو رای سوره وهردی یه.

نو کته: هه ندی له ئوستادانی فیرگی ئیشراق و حه کیمی ئیرانی، وه کو عه صار ئەلین:
نور له نوسراوه کانی سوره وهردی دا هه مان وجوده، هه روا، له قسه کانی مه لا صه درادا، که وایی دژایه تیک له نیوانا نییه. شیخی ئیشراق بروا به (صوره ت و ماده) ئەکا، که بروای فه لسه فه ی ته بیعی مه ششایانه، به بروای سوره وهردی و ئیشراقیانی تر، جیهان بریه تی یه له:
پله ی نور و تاریکایی. دیاره تاریکایی به نه بونی نور، واتا: کردوه و ئەلی: (سوره تی) ئەفلاتونیش هه ره و پهری یه یه، که ناوی: (ره قیب) ه و هه ر شتیک رائه گری و راگیری ئەکا، وه نوری که، که چو ته ناو کلیشه ی هه ر جیسیمیکه وه و به هیژی ئەوه جیسمه که، شیاوی هه بون و وجود په یا ئەکا.

شیخی ئیشراق قسه ی فه نا نه بونی نه فس - ی به لای مه ششایانه وه به سست زانیوه، فه لا سیفه ی په یه وی - ئەره ستو زیاتر له بیرى ئەوه دا بون، نه فس بناسین، به لام سوره وهردی له بیرى ئەوه دا بو، مه بده ئی مه له کوتی نه فس بدوژینه وه دای سه لمیتی که ئیستا له م حاله ی خویدا بی به خت و گرفتاره، ئەی ویست چاره یه ک په یا بکات تا نه فسی له زبندانی زه وینی یا (ته بعیدگای غه ربی) خو یی را کاو بچیته وه، مه نزلی ئەصلی خو یی چونکا به خته وه ری و هیمنی ته نیا له وی گیردی.

دیتن: پهیره وانی ته رستو، هه مو له سهر ته م بروایه بون که له دیتنا نورو تیشکی که له جیسمه وه ته دره وشیتته وه، ته دا له گلینه ی چاو و له ویشه وه ته گاته جیسی هاو بهش و ئاخریه که ی ته گاته نه فس که به م جوړه شتکه، وه جیسمه که، ته بینن به لام ریازی زانانی له کارزان، بروای دژی ته مه یان هه بو و ته یان گوت: نور و تیشکی له چاو وه ته روا که سهره که ی له گلینه ی چاو دایه و قاعیده که شی له سهر شتیکه، که ته بی بیندری.

سوره وه ردی ته م دو بروایه ره د ته کاته وه و ته لی: عه مه لی فیزیکی دیتن به ئیشراقه، که هه مو ناسین و زانینیک سود له وه، وهر ته گری.

ههر که سیک ته توانی شتیک بینن که رونا که، له ئاوه ها هه ل و مهر جیکا نه فسی مروفی ته ماشا گهر، ته و شته ده ور ته دا که به نور، رونا که ته بیته وه، ههر ته م رونا که بونه وه و ئیشراقه یه، که ناوی (دیتن) ه.

به م جوړه ته نانه ت دیتن فیزیکیش له رهنگی ئیشراقی ناسین و مه عریفه تا، هاو به شه. شیخی ئیشراق له (کثر) فصل و به شه کانی تری (حیکمه الاشراق) دا له واتای نورو پله و پایه ی نورو ته مسیلاتی نوری، وه پهری ناسی، فیزیک و زانستی نه فس «عِلْمُ النَّفْس» و ئاخیره ت و یه که ته ی روّحا، روّحانی قسه ته کا.

نور الانوار: سوره وه ردی ته لی: هه مو شتیک تاریکه، ته بی به نور، رونا که بکریته وه و بناسری. دپاره نور خوئی تاریفی ناوی و به هیچ شتی نا ناسری چونکا نور خوئی ناسینه ره، نوری مه حز، که سوره وه ردی به (نور الانوار) ناوی ته با حه قیقه ته ئیلاهی، که رونا کی ته و له بهر وزه و به هیژبون و توندی نورانی بون، کویر کونه نده یه، نوری ته علا سهر چاو هی ههر بونه وه ریکه، چونکا جیهان له پله و پایه ی واقعییه ته خویدا شتیک بیجگه له پله و پایه ی جیا جیای نور و تاریکایی نییه.

به ریگای خوا دا: قسه کانی سوره وه ردی له م بابه ته وه به م جوړه ن:

زاتی یه که م واتا: نوری مو تله ق، که خودایه، هه میسه نور ته فشانی ته کاو له (ئیشراق)

دایه، لیره وه زاهیر ئه بی و هه مو شتیك به دی دینی و به نوری خوئی زیان ئه به خشی، هه ر شتیك له م جیهانه دا له نوری خوا جیا ئه بیته وه و هه ر جوانی و خوشیکی و پیگه یشتنیك مه و هه به تیکه له ره حمه تی خوا وه و رزگاری بریه تی یه: له گه یشتنی ته وا و به م نورو رونا کایی یه. - که وا بو پله ی: (وجودی) هه مو (مه و جودیک) به سته به دهره جه ی نیریکی ئه وانه، به نوری ئه علا و دهره جه ی ئیشراق و رون بونه وه ی ئه وانه یه، ئه گونجی که سی به هه مو شتیك بروانی که نوره یا تاریکایی یه، جا ئه گه ر نور بی ئایا ئه م نورانی بونه، له خوئی ته تی که نوری موجه ره دی پی ئه لین. یا له سه ر چاوه یه که وه، نورانی بو وه، که نوری عهره زی ناوه، تاریکایش هه روا یه، ئه گه ر له خودی گه وه ره، غه سه ق یا غاسیتی ناوه، به لام ئه گه ر به شتی تر تاریک بو بی: (هه ئیه تی) ناوه.

سوره وه ردی له دابه ش کردنیکی دیکه دا ئه لی: یه ک مه و جود یا له و جود ئاگا داره یا نا ئاگایه، ئه گه ر ئاگا داره، ئه م ئاگا دار یه، یا له خوئی وه یه تی، وه کو نوری ئه علا و پهری و نه فسی به شه ری و: (رب النوع) گه ل به م جو ره ن: یا بو ئاگا دار ی نیاز یان به شتی تر هه یه، وه ک ئه ستیره و ئاگر، هه روا ئه گه ر مه و جود ی له خوئی غافل بی ت یا له خوئی وه یه تی و ئه مه عهینی تاریکییه، وه کو هه مو ئه جسامی ته بیعی یا تاریکییه که ی له شتی تره وه یه، وه کو ره نگ و بو، به م جو ره پله و پایه ی مه و جودات لیک جیان، به لگه بو ئه م جیاوازی یه، نوری که، که له هه ر یه که یان دایه، ئه م نوره هه مان ناسین و ئاگا دار بونه، به م جو ره، جیهان، له نوری ئه علا را وه ستا وه و سه قام گیر ئه بی، بی ئه وه ی یه ک پیوه ندی (مادی: ئه نبو زه نی) وه (گه وه ری) له نیوان ئه و دوانه دا هه بی، بیجگه له مانه ش (نورالانوار) له هه ر یه که، له مانه دا جی نشین یا (ته مسیل) وه ره مزیک ی راسته و خوئی له خویدا هه یه، وه کو روژ له عاسمان، ئاگر، له نیو عه ناصر.

نوری ئه سفه هبودی له نه فسی ئاده می دا، به م جو ره له هه ر شوینیکا، نیشانه یه ک له (نورالانوار) که «خودایه» ئه بیندری و له هه مو جیگایه ک و له ناو هه مو شتیکا خوا هه یه و

حازر و نازره.

سوره وهردی بو ناوی (رهب النوع) له ناوه کانی ئەمشا پەسەندانە ی زەرەشتی زۆر کەلکی وەرگرتو، بو وینه بو (رهب النوع) ی ئاو (خورداد = زەردان) بو مەعدەن و گەنجینه و زەوین (شەهریوەر = سوران) بو گول و گیا (مورداد = گران) بو ئاگر (ئوردی بە هیشت = گولان) ی دا ناوه و بەم جوړه موسولی ئەفلاتونی له گەل هیری (آهورامەزدا) له رچە ی زەر توشتی دا لیک داوه و شیخی ئیشراق پەری مەزدایی یا بەختە وەری و هیری عاسمانی بە ناوی (خۆر = خوړه) کە له ئاو یستا دابە (خوړه تە) له پارسیشدا بە (فەرە) ناوی نیاوه (خوړه تاو).

سوره وهردی فەرمویەتی: بو مروّف له ناوه ندی هەر نه فسیکی دا، یە ک نوری ئەسفە هبودی هەیه، کە تیکۆشانی ئەو رابەری ئەکات، هەمو بەرە ی مروّف بە تیکراییی له ژیر رابەری جویرە ئیلا کە (زەب النوع) ی بەرە ی مروّفی ناوه و سوره وهردی ئەمەو (روح القدس) و روحی محەمەدی و راگە یینەری (وحی) بە یە ک ئەزانی و جویرە ئیل بە ئیلهام هینەری هەر ناسین و مەعریفە تیک دائەنی.

شیخی ئیشراق له لاپەرە ی ۱۱ و ۱۲ کتیبی صفیری سیمورغدا (نوسخە ی خەتی ژمارە ۱۷۵۸ کتیبخانە ی میلی تاران) فەرمویەتی: ئەو کە سانە ی وا دەسیان بە عیلمی شو هودی گە یشتو، پینج تاقمن: ۱ - ئەوانە ی وا ئەلین: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

۲ - ئەوانە ی وا ئەبیژن: وَلَا هُوَ إِلَّا هُوَ، ئەو، لەو، بە دەر، شتی و کەسی تر نییه.

۳ - ئەوانە ی وا ئەلین: لَا أَنْتَ إِلَّا أَنْتَ (تویی له تو بە دەر، شتی و کەسی تر نییه).

۴ - ئەوانە ی وا ئەلین: لَا أَنَا إِلَّا أَنَا: (کەسی له من بە دەر، نییه).

۵ - ئەوانە ی وا بە یە کیه تی و ئیتحادی کامل گە یشتون ئەلین: (وَكُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا

وَجْهَهُ: (بیجگە لەزاتی پەر وەردگار هەمو شتیک تیا ئەچی).

شیخی ئیشراق بە پانزە نور قاییلە کە بە (أَبْوَابِ عِرْفَاتِ نَوْر) ناو براوه. (حِكْمَةُ

الإشراق، پهری ۲۵۲ و ۲۵۴) نوری ۳ نوریکه، وه کوئاوی گهرم به سهرابرژی. نوری ۶ نوریکه سوتینه ره، له وژه وه یه، له ریگای بیستنه وه به دهس دی: نوری ۸ نوریکه به گه شه و خوشی هیئهره و مروف واته زانی به تاله موی سهری یه وه شوپ بوته وه، زوریش ته مینته وه.

نوری ۱۱ نوریکه له سوینگه ی نهفس و گیانه وه، به ناو روچی نهفسانیدا ته ده لیتته خواری و هه مو دل و دهرون روناک ته کاته وه، مروف واته ههست ته کات که له شی به وینه ی پرشینگیک خوئی له باوه شی نورانی خوئی گرتوه و له ناو تریژ و گر شه گرشی ته و، تا واته وه. نوری ۱۳ نوریکه دیت و دل و دهرونی مروف دهرفینی و ته ی باته بیري خوئی. -نوری ۱۴ نوریکه مروف ههست به قورسی و سهنگینی ته کا. نوری ۱۵ نوریکه به وزه ی خوئی له شی مروف ته له رزینی و هه مو جومگه کانی له شی لیک جیا ته بیتته وه و ته زیرینی. (جکمد الإشراق پهری ۲۵۲ و ۵۴)

□ سوره وهردی یه کیکه له دیهستانی به شی قیداری سهر به شاری زه نجانته و له به شی ناوه نندی: (به خش) له شی و داوینه ی باشوری کیوی قیدار دایه و ۲۵ گوندی له بهر ده سایه و ۱۴۰۰۰ کهس هه شیمه تی هه یه و ئیستا ناوه نندی شارو لکه ی: (کرسف) ه - که له بهرا شاریکی چکوله بووه.

شیخ شه هابه دین سوره وهردی کورد خه لکی سوره وهردی نیوان زهنگان و بیجاره و له سه ته ی شه شه م له سالی ۵۸۷ کوچی دا، له ۳۸ سالیدا، تیاچوه، ته م فه یله سوفه هوژانه ناوداره کورده به شیخی ئیشراق وه به شیخی کوژراویش به ناو بانگه.

ته مهش چهن هونراوه ی کوردی ته و زاته:

میرزا ئامان ویت مه دهرو خه م	نه جام ممانو نه جه مشید نه جم
نه هامدهم نه قوم نه هونرهس نه کهس	کهس وه دهردمان نبو، فرباد رهس
دلسوزان دل تهنگ بی ده ستلات بو	رومان جه سه فهر راگه ی نه هات بو

«ئیشراق» ئومىدەت وە ساقى خۆر بۆ تا دوعات جە روى قىامەت سۆزبۆ
بە نەقل لە جونگى كە سەتەيە ك بەر لەمە بە دەس نوسراوە تەو.

سورە وەردى: كورد شىخ شەهابەدين حە كىم - ى شەهید ئەبولفەتح (يەحيا) كورى
حەبەش كورى ئەمىرە ك، خوشكەزای شەهابەدين ئەبو حەفس عومەرە. ئەم زاتە عىلمى
حىكمەت و ئوسولى فېقەھى لە مەرەغلای شىخ مەجدەدىن جىلى ماموستای ئىمام
فەخرەدىن رازى خويەندە. سورە وەردى: لە زانستى حىكمەت و فەلسەفە و فېقە و ئوسول
و عىلمەكانى تری باوى خولى خويەداكەس نەى توانیوە شان لە شانى بدا. لە نوسین و قسە
دابىزان و زمان پاراويشدا زۆر ناودار بوو. (قسە بېجىژە، دای بىژە، بى ھاويژە). ئەم
كتىبانە نوسراوى ئەون: (تەنقىحات)، لە، ئوسولى فېقەدا، (تەلويحات)، (هەياكىلى نوريە)،
(حىكمەتو ئیشراق)، ريسالەى، (غوربە تولغەرىيە)، (مەتارىحات)، (رەمزولوەحى)،
(مەبدەومەعاد) بەزوانى پارسی. (بستانولقولوب)، (تەواریقولئەنوار). (نەفەحات)،
(بارىقاتى ئىلاھىيە)، (نەغمە ماتی سەماوىيە)، (لەوامیعولئەنوار)، (كىتابى بەسەر)، ريسالەى،
(عەشق)، (میعراج)، (شەرحى ئىشارات). (بنوارە گوڤارى گرشەى كوردستان ژمارە ۲ و
۳ سالى دوهم چاپى تاران نەوروژ: خاكەليووە بانەمەر: (گولان) ى ۱۳۶۰ هەتاوى و
۱۹۸۱ زو ۲۵۹۳ كوردى. - كە ژمارەى يەكەمى لە ۱/۳/۱۹۸۱ ز. - بلاو بوئەو - بە
بەرپرسی و سەر نوسەرى و خاوەن ئىمتىيازى (شەپۆل).

ئەم قسە هى ئەوزاتەيە: (لوكان فى الوجود شمس لانظمست الاركان فابى النظام ان
يكون غيرماكان.

سورە وەردى، لە سالى (۵۴۹ى) مانگى لە داىك بوووە لە (۵۸۷ى) شرت وگوم
كراوە.

ئەمەش نمونەى شیعری عەربى ئەم زاتە:

أَبْدًا تَحْنُ إِلَيْكُمُ الْأَرْوَاحُ وَ وَصَالُكُمْ رِيحَانُهَا وَالْأَرْحَامُ

قلوب اهل و دادکم تشتاکم
والی لذین لقائکم ترتاح
و ارحمنا للعاشقین تکلفوا
ستر المحبة و الهوی فضاخ!
بالسر، ان باحوا تباح دماوءهم
وکذا دماء البائحين تباح
و اذا هم کتموا تحدث عنهم
عند الوشاة المدمع السحاح
ئهمهش وینهی شیعر فارسی:

هان تا سر رشته خرد گم نکنی
خود را ز برای نیک و بد گم نکنی
رهر و توئی و راه توئی منزل تو
هشدار که راه خود بخود گم نکنی
سوهره وهردی واژیه کی موره که به له:

۱ - (سوهر) که به زاراوهی کورمانجی به واتای (سور)ه.

۲ - وهرد: به واتای (بهرد)ه - که له ریشهی (بهرد)، وه، گیراوه و (ب) کراوه ته (و) واتا:
(بهردی سور) - نیوی گوندیکه له بیجار، که بهرده سورهی ههیه و که و تۆته باشوری ئاواي
(سولتانی) یه، شاری (بیجار) و له ۲ فرسه خی (قیدار) دایه. وهرگرتن و وهرگیراندنی
وتاری نه سر. - نه قل له کتیی ژیناوهری زانایانی کورد... یاگه نجینهی فهره ننگ و زانست
به قه له می (شه پۆل) چاپی ۱۳۶۴ ی ههتاوی چاپخانهی مه هارهت، تاران.

موناسه بهی فلهسه فی نیوان شیخی ئیشراق و نیچه

شیخی ئیشراق و نیچه:

دیاره حهقیقه تی ئیده، بهر له بهرحهق بونی تاکه، چون هزرو بیرکردنه وهی فلهسه فی لهسهر بونی ئیده لهسهر تاک داریژراوه.

بو فلهسه سوف له پلهی یه کهمدا ئه وه مهتره حه که حهقیقهت چی یه؟ جائه و سابه دوای ئهم پرسیاره وه، دهرواکه ههرتاکی تاج راده یه ک حهقیقهت دهر دهبری؟ ههرجوړی نابی ئهم نوکته ئاشکرایه مان، له بیربچی، کهسانی وه ک سوهروه وردی فلهسه سوفی ئیشراق. بهر له هه رشتی مه حه کیکیان بو ناسینی حهقیقهت هه بووه، وه ئیمه مان له باتی ئه وهی له و مه حه که بکوئینه وه زور جاریش ئایه رهی خو مان بو دوزینه وهی حهقیقهت به راست و دروست ده زانین و شیخی ئیشراق به نوینگه ی حهقیقهت داده نین - ئالیره دایه که فلهسه سوف تا پلهی ئیدئولوگی دیته خواری، که چی قه راره به را پهرینیکی گرینگی میژویی و مه عریفهت ناسی له بهر زایی سده کانه وه ئه وه بی، که ئیستائیمه ده مانه وی، که چی نه شیخی ئیشراقمان ناسیوه و نه له رهش نوسی که ندو کو سبی خو مان سهر که وتوین.

به فهرموده ی سوهروه وردی ناسان، شیخی ئیشراق به شوین حیکمهت و فلهسه فه وه بووه و له هیچ کات و ساتیکدا مه قه وری فلهسه سوف یا فلهسه فه یه کی تایهت نه ده بو، جاههر له بهر ئه وه له مه نزومه ی فلهسه فی شیخی ئیشراق (: سوهروه وردی) بیرورای ئه فلاتون، ئه ره ستو، هرمس الهمامسه، فره زانایانی ماد و ئیرانی که ونارا، زانینه کانی قورئان و بیروه زری گنوستیکی، هه ر یه که له وان جیگایه کی تایه تیان بو شیخی ئیشراق هه بووه، وانا بووه که هه ر له سه ره تاوه له سه ر شه و د و ئیشراق سور بی و دو پات له سه ر ئه وان بکاته وه، شیخی ئیشراق له سه ره تاوه به بیرکردنه وهی ورد و قوول، له فلهسه فه ی ئه ره ستو و مه ششائیان، ئه قلی فلهسه فه ی ئه زمون کردو وه و له سه ر ئهم بنه ره ته، نو سراوه. سه ره تایه کانی فلهسه فی شیخی ئیشراق ره نگ و بو ی مه ششایی

هه بووه، نهوزاته بهخوارياراني زانين و ماريفته دهلي: تا زه ماني كه ته قلي ته ره ستويي
ميوهي نه داوه و له زيهن دا ئاماده يي پيدا نه كردوه، بهره و شهود و ئيشراق روشتن،
كاري بي كه لكه، بي شك هم نوكته، له مرودا ناتواني هيچ كه سي بهم نه تيجه بگهيني له
ههيا بانگ جهنگ، له نيوان ته قلي تاريخي ته زموني و تهعه قولي ديني، ته بي به كيكيان
به سهر تهوي ديكه دا ته رجيح بدري، ته گهر بي جگه له مه بي، نه حه قيقه تي روژگاري
شيخي ئيشراقمان دروست دهري كردوه و نه حه قيقه تي روژگاري خو مان.

ئيسا ته گهر گهره كمانه، بيژين ميراتي پيشيناني كه ساني وه ك سوه ره وه رديمان هه يه،
با ورد بينه وه، تا ئايه ره كاني حه قيقه ته به ده س هينانمان، له ولاي كه سايه نه كاته وه
بخوازين و بويي بگه ريئن.

ته وهي له سهره تا وه شتي هاو بهش له نيوان شيخي ئيشراق و نيچه، نشان ده دا، ژياني
تراژيكي تهو دوانه يه (عه جيب تهوه يه كه هه ردوكيان باوه ريان وابو كه ژياني
فهيله سوف، جوړي بير كردنه وهي تهو نشان ده دا) له مقابيلدا فره فره تر، ته فاوه تي تهو
دوانه، ده كه ويته بهرچاو، سهره راي تهوه، موقايه سهي دو فهيله سوف كاريكه ته ژي
له مه ترسي يه، جا له باري زه ماني و مه كاني له يه ك نيژيك بوين يا خه ير، مه ترسيه كه
له وه دا يه، ده گونجي له دهركي ماكي شته كه، مرو له ريگاي راست بترازي، ته نانه ت ته گهر
له باري كيشه وه، فهلسه فه، به فهلسه فه ناسي بزاني و ورد بونه وه و تيفكرين له وته و
نوسراوه كاني خاوهن فيكران، به مهرجي چونه نيو تهو دابنيين، هي مان بو ناسيني واقيعي
باري هه ري كه له فهيله سوفاني جيا جيا، له باتي سهرنجدان به ته شابوهي سه تخي، ته بي بو
دوزينه وه و ئاشكرا كردني ته فاوه ته كان و تايه تمه ندي به كاني هه ري كه له وهان سهرنج
به دين وليان بكولينه وه، له لايه كي ديكه يشه وه، پي ك گرتني فهيله سوفان، ده تواني به
كاكل و پرسود بي، چونكا هه رجوړي به كارو كرده وه كه سي به په يره وي به راستي
فهلسه فه ديته ژمار كه نه ته نيا به دل و دهرون له گهل فهيله سوفاني ناودار له وتووژدا بي،
به لكو ده بي فره به وردی و به قوولي ته وانه له گهل يه كتردا بي نيته و تووژكردن و له

نيرىكى بيروراى بو چون و ديدى تهوان كه لكى به رفره، وه ربگرين. بيروراى فه يله سوفانى كه ووره و ناودار، بى ته وهى بكه ونه، بهرمرورى زه مان هه رده لى هه ر ئىستا له فهره ننگى ئيمه دا بو هه ميشه حازرن.

۱ - فه لسه فه يه ك، كه له دهر د و ره نجه وه سهرى هه لدابى له ئال و گور يانيكدا كه مو ديرنيزا سيون به ديهيئاوه، فه لسه فه روژ بو روژ نه خش و رولى خوى گورى، به جوړى واكه له پله ي خورى خوايى تا پله ي فه لسه فه ي كار بوردى كه وته خوارى و عيلم و زانينى ته علا بو ههاوشانى زانينه كانى ديكه و له نه تيجه دا به رزه فرى مروفش بووه ناو نجا يه تى: (ناونجى گهرى)، دواى هيگل به گشتى فه لسه فه له نه زم سازى و بيرده رپر به مه و قيعبه ت راكه يانندن و ليكولينه وه، ريبازى خوى گورى و به و جوړه نه زمى دهرونى و تى روانينى وه حده ت خوازي مروى مو ديرن - كه له به را دينيشى له نه نجام دانى ته مكارانه، لا دابو - توشى سهر ليشواوى بوه له روانگاي فه يله سوفانى مه ترح لهم و تاره دا، ده توانى ئاوه ها بديها توگه لى به مه علولى راز دورخستنه وه دانبرى، ته قلا نيه تى ته رسته ويى، ويلكر دنى (زيكر) و رزگار بونى فه لسه فه يه له ئيشراق كه به شورشى دل و دهرونى دانبرى، به و هه موه جيا وازى بيرى برايانه كه له واتاي هه ويه فه لسه فه وه هه يه، به لام به گشتى لهم خاله دا هاو به شن كه ته وه به به ده سهات و داهاتى ژيرى و ته قللى مروف دانراوه و به يار مه تى ته قل، ناسينى حه قيقه تى ته شيان به ئاماده داناهه كه ئاماده ناسين. به لام سوهره وه ردى شيخي ئيشراق بهر له ته قل ته وه، به بهر هه مى ئيلهام و كه شفى باتنى فه يله سوف داده نى. كه سانى كه به نيوى خاوهن هه ويرى حيكمه ت ده يان ناسى زور به يان به خاوهن كه شف و شهود و ئوگر دارانېك كه خويان به سيري باتن و راز و رهمزى دل و دهرونه وه، گرتوه، دينيته ژمار، شيخي ئيشراق لهم باوه رى خويدا تا ته وشوينه چوته بهر وه، كه دواى ته قسيم به ندى حه كيما نه به پينج ته به قه، به ئاشكرا ده لى: كه عارفى نافه يله سوف، له فه يله سوفى ناعارف فازيلتر و حيكمه تى زه وقى له حيكمه تى به حس و ليكولينه وه بانتره، به لام نه ته نيا له سازدانى فيكرى خوى به گشتى به لكو ته نانه ت

له زورځی له بیرو باوهری خویشیدا قهرزدارۍ ته فلاتونه. شیخی ئیشراق له سهر هم
 بنه رتانه، که باوهری وایه له نیوان فلهسهفه و هونه ری ره سهندا خزمایه تی هه یه، یانی
 ههر دوکیان له جوړی که شف یا دوزینه وه، سهر هه لده دهن. جا ههر له به ره مه له
 سهره تای حکمه تی ئیشراقی خویدا دهنوسی: ئیوه دوستان، هه میشه له متتان ویستوه
 کنبی دابنیم و نه وانه ی واله خه لوهت و سهیر و سلوک و ریازهت و له وکاته ی که دنیا
 له خوم دارنبوه و به زهوق، به ده سم هیئاوه، به یانی بکه م و نیشانی بده م، تا ههر که سی
 بخوازی و تبکوشی و ریازهت بکیشی حه قیقهت و راستی بو دهر که وی، چونکا
 ههر تبکوشه ری، زهوقی تاییهت به خوی هه یه، ههر ریازهت کیشی به نه دازه ی بیرو
 تیقرینی خوی، جا که م یافره، تی ده گا، یاوهر ده گری، به واتای تر شیخی ئیشراق لای
 وایه مرو له سهره تاوه، بروانیته خوی و خوی بییته یادوخوی بناسی و خوی به زیکر و
 تیفرین برازییته وه، تا بتوانی برواته نیو وادی فیکر کردنه وه، کاری فلهسهفه خوی
 جوړی خوی یاد کردن و فکر و هزاره، نه وه ی له زیکر و فکر دوره، سه بارهت به فلهسهفه،
 مه هجوره، شیخی ئیشراق له پهراوه ی بستانولقولوبی خویدا به ئاشکرا نوسیویه تی و
 ده لی: «فکر دوی زیکر بی و زیکر شوینی فره گه وره ی بو هه یه و خاوه نی زیکر له
 ههر کات و ساتیکدا دل په سهندن. له وکاته ی و اجوره ئیل وه حی و سروشی بو ره سولی
 خوا هیئا، زوره ی خه لکی مه ککه باوهریان نه ده کردو ده یان وت: جوهره ئیل چون دی و
 قورئان چون دی؟ خوا هم ئایه ته ی نارد: (فسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون...)

شیخی ئیشراق فه یله سوفانی دوی ته فلاتون چ له حه وزه ی یونان و چ له حه وزه ی
 ئیسلامی به گشتی به ناوی حه کیمانی به حس کردن دهناسی که ته نیا پشت به به لکه
 ده به ستن و به س و به قه له و کردنی میشک و بیریان، دل و دهر و نیان گزولوا و ده که ن و
 ده یان که نه دال گوشت، شیخی ئیشراق زور که س له وانه، به فه یله سوفنه ما، به که سانی
 دینیته ژمار که به درو خویان به خاوه نی حکمهت و فلهسهفه، دادین که په یدا بونی
 نه وانه بوته هو ی نابودی حکمهت. جا به م پی و دانه. به بیرو بروای شیخی ئیشراق دور

که و تنه له سوژی ئیشراقی دل و دهر و ن و عه شق و ئه وینی سوئنه، هوئی بنه رته تی خراپی
 فه لسه فه ی دوای ئه فلاتونه. حه کیمی ئیشراق، ده پرسی: یه که م چ که سی سلماندویه تی و
 زه مانه تی کردوه که بیرو باوه ری ئه رسته بی خه وش و دور وسته؟ دوه دور وستی بی،
 چ که سی سلماندویه تی، ئه و بیرو باوه رانه، بو مروف به سه؟ سیوهم مه گهر ده کری بیرو
 بروای مرو له که ش و هه وایه کی، بی برانه وه و بی سنور ئاروئن به ره وستی یه ک بوعدی
 ئه رسته، له په رژیندا قه تسی بکه ی؟ فه ردیش نیچه یش له نیوان فه لسه فه، هونه ر، شهود
 و ئیشراق نیژیکی یه کی ته وای ده دی و هه ستی پیی کردوه، تا ئه و جیگایه ی که
 وتویه تی: بیروای بنه رته تی فه یله سوفان، شتی بیجگه له فه رزی سلمیندراوی زانیه، و به
 بیرو ناگه هانی و ئیلهام یا به مه یلی باتنی نه زانیوه (شه پوئل).

سولتان صهلاحهدين قارهمانی کورد و ئیسلام

سولتان صهلاحهدين ئه ییوی یوسف بن نه جمهدين ئه یوب بن شادی له ژيانیدا گشت ئاره زوگهلی دنیایی له خویی دار نیوو بیری له خزمهت کردن به مروفانی و قورئان و ئیسلام و ئازاد بونی خه لک، ده کرده وه و ئه مه ش خویی کوردانه یه، صهلاحهدين هیرشی خاجدارانی تیک شکاند و دوری خستنه وه، ئه وه دهس دریژی بو سهر خاکی ئه وان نه کردبو، صهلاحهدين مروی جوامیر، قاره مان، بویر ئازا، نه به ز، ماندو نه ناس، دلنه رم، دلگوشا، دل و دهرون لاوین، به گوزه شت، به لین نه شکین، ژیر، بیروردو هیژا، لیبور، دلاوا، کوشا، کارا، و به کاربوو، (ئالبیر شاندور) ده نوی: یه کی له کوره کانی صهلاحهدين له باوکی ده خوازی ئیجازه ی پییدا تا به ده سی خویی سهری چهن کهس له مه سیحیان که هیرشیان بو موسولمانان هیئاوه، هه لکه نی، لای وابو، به و کاره زیاتر شیای موسولمان بون، پهیدا ده کا، به لام سولتان صهلاحهدين، له وه لا ما پیی ده لی: روله گیان! خوا پیی خوش نیه، من به و کاره ناشیاوه رازی بم. من قهت نامه وی زارو کانم خوین رشتنی خه لک بکه نه گالته و گه بچاری خوین و خو به وه بگرن، ئه ویش خویی ئینسان گه لی که له قه در و قیمه تیان بی ئاگان و ته نانهت له هه ل و مهر جیکدا که هیشتانازانن جیاوازی موسولمان و ناموسولمان له چی دایه. تو جوان بیرله و قسانه بکه وه، خاوه نی ئاوه ها و ته و بیری به نرخ که له سهر ئه م نوکته دو پاته ی کردوه، وه ختی که له قه در و قیمه تیان بی ئاگان، زاتی واژیرو بیرورد و مرو دوست چلو ن؟ به خویی ئیجازه ده دا که زارو کانی دهس بو کوشتنی خه لک بیهن، جا چلو ن ده گونجی ده ستوری شه هید کردنی زاتی وه ک شیخ شه هابه دین سوهره وه ردی فه یله سوفی ئیشراقی دابی، دیاره که سانی ئه و تومه ته یان به یان کردوه یا نا ئاگان یا ویستویانه، ئه و خانه دانه گه و ره کورده له که دار بکه ن و دیاره ئه و تومهت سازده رانه دژی کورد و کوردستان.

ئالبیر شاندور: هوئی شهر و هیرشی مه سیحیان، په یمان شکینی تورکانی ده رباری

هارونه ره شید دینته حیساب که ده بو به پئی پهیمانی ئیمپه راتوری شارلمان و هارونه رشید، ژیان و ئەمینیه تی کوڤو کوڤمه له ی مه سیحی سوریه ی فرهنگی نشین بپاریژ ری، به لام تورکان ئەوانیان ئازار ددها - پهره ی ۱۶ کتیی (صهلاحهدين ئەییوبی) چاپی ۱۳۶۹ تاران بلاوکی زهرین - (محمد قاضی) -

هۆی سه ره له دانی سولتانی کورد صهلاحهدين ئەییوبی، جیابونه وهی ئیسلام به دو ناوه ند به غا و میسر، که له به غا هارونه ره شیدی عه بیاسی خیلافه تی ده کردو له میسریش منصور بن عزیز، خه لیفه ی میسر ده ستوری ددها، سه ری ئەستیره ناسان بپرن و خه لک بی ده لیل بکوژن و ده ستوری ددها ئەو به مه زه هری خوا بزائن که له جلکی به شهردایه و ئەو مرویه خوین ریژه به نیوی (حاکم بامرالله) که ته مه نی ۱۱ سال بوو، ده ستوری سه یر و عه جیبی ددها و مرویی کهم میشک و دل تاریک بوو، که چی خه لکی زور برویان به وه کرد بوو، ئەم ئەفسانه له ئیران، هیندوستان و سوریه بلاو بووه، هیشتا له سوریه (دروزی) یه کان باوهریان وایه (حاکم بامرالله) حاکم خه لیفه ی فاطمی له ده وه ی خیلافه تی خوئی مه زه هری خوای موسولمانان بووه و حاکم، مه سیحیانی زور ئازار ددها، ئەوه بووه هۆی هیرشی مه سیحیانی غه ره ب بو سه ر ولاتی ئیسلامی و په یمانی که حاکم به شارلمانی دابو، شکاند بووی، تورکانی سه لجوقی هیرشیان ده کرده سه ر رومی شه رقی، جاهه ر له بهر ئەوه (ئوربونی) دوهم (۱۱ Urbain) فره انسه وی فتوای جهنگی داو ئەو جهنگه بو موسولمان جهنگی دینی نه بوو، به راوه ژوی ره فتاری ئەحمه قانه ی renaudde chatillon ریئودو شاتیون، که بی هۆ، کاروانی بازرگانانی موسولمانی تالان کردو نابودی کردن، جادوایی، صهلاحه دینی وادار، بوو، به رگیری هیرشی خاجداران بکا و له هه ل و مه رجیکی وادا، ده بو صهلاحه دینی ئەییوبی سولتانی کورد، بیته مه یدان، صهلاحه دین ئەونه مرویی چاک و دادگه ر و دل و درون لاوین بووه که (میکائیل: میشل) به ژاکوبین و خاجداران ده لی: چاو له میرانی و مروفانی سولتانی کورد بکه ن، بزائن به زولم و زور

سه رناکه ون.

له راست هیرشی خاجداران له سه رتاوه خه لکی دیمه شق، حه له ب، دیار به کر و موسل راپهرین و له ۱۱۱۰ ز - له خه لیفه ی به غایان ویست له وه زیاتر بی دهنگ نه بی و جائه وه بو، ئورفا (ئه ده سا) له ۲۵ دیسامبری ۱۱۴۴ به ده سی حاکمی موسل پیته ختی کوردستان له خاجداران سه ندرا - نوره دین مه حمود زهنگی له ئه تابه کانی شام و موسل له ۵۴۱ تا ۵۶۹ ی مانگی حوکومه تی ده کرد و کورد بوو (شاندور کو به ی پهره ی ۵۱ محمد قاضی) - حوکومه تیکی دامه زراند بوو که موقه ده ر بو، صه لاحه دین، بنایی پته و له سه ری دامه زری ئی، سولتانی کورد له ۱۱۳۸ ی زاینی له گوندی بتوین، سه ربه ته کریت له دایک بووه و که م که م پیگه یی و چوو بهر خویندن له به عله به ک و روخی پاکی بو خواناسی و دور له ئارزوی دنیا، کشاند و به ئوگر بوون به خودا هزر: بیروژیر - ی خوئی پاراوکرد و له کات و ساتی هیژو ده سه لاتی شدا، هه میشه ده کو شا له خوادا بتاویت هوه، باشتترین شیعی عهره بی له بهر بوو که ده یان وت: «خوت له ئارزه وی دنیا پاک راگره، تا بتوانی جه وه هری زاتی ده رخشانی خوت له زاتی خوادا ببینی» و «له دل و دهرونی خوت بروانه مه عریفه تی پیغه مبه ری بی کتیب و بی ماموستا و بی خویندن، لای مروی سه ر زه وی، توفیر به» ئه و جو ره بیرو هزرانه چرای ری نیشان ده ری ئه وزاته پاکه، مرو، دوسته بوو. (ئالبیر شاندور، پهره ی ۵۵) صه لاحه دین له ۱۷ سالی دا له گه ل (نه جمه دین ئه یوب بن شادی باوکیدا که ببوو حاکمی دیمه شق، چوو ئه وی، ده رباری نوره دین و له وی خویندنی ته و او کرد و له ۵۵۸ ی مانگی و ۱۱۶۳ ز - کی شه کی ش له سه ر وه زاره ت له میسر روی دابو. ئه بو شامه Abu shama ده نوی: (نوره دین شیرکووی نارد تامی سیری بو بگری و له هیرشی خاجداران رای گری و ئه ویش صه لاحه دین - ی برازای خوئی له گه ل خویدا برد تاله هیرشی خاجداران بو سه رمیسر به رگیری بکه ن، که له و ناوه دا خاجداران تاپینجار هیرشیان کرده سه ر میسو شیرکو له گه ل صه لاحه دینی برازای زور شیرانه و

میرانه بهری هیرشی خاجدارانیان گرت و تیکی شکاند - ئەبوشامه دانهری کتیبی روزه تهین (فی اخبار الدولتين: الصلاحية و النورية - ئەعلامی زهره کلی ج ۳ پهره ی ۲۹۹ بیروت ۱۹۸۴ - ز. -).

پیوسته بلیین سهره نجام دواي ده رکردنی خاجداران له میسر، شیرکو له ۸ ژانویه ی ۱۱۶۹ ز - زوربه سهر به رزی چووه قاهره و خه لیفه ی فاطمی له ترسان سهری بو شیرکو و صه لاحه دین دانه واند، (ابن واصل ۷/۱ - ۱۰، ابن خلکان ۱۴۱/۷ - ۱۴۳). به لام شاویر، Shawar وه زیر ئەعه زمی خه لیفه هسودی به صه لاحه دین ده بر دو ددانه چیره ی لیی ده کرد و نه خشه ی کیشاکه له میوانیکدا شه هیدی بکا، به لام صه لاحه دین له ریگای کوری شاویر، به وه ی زانی و صه لاحه دین له ده رفه تیگدا شاویری قول به ست کرد و خه لکی قاهره له و کاره جوامیرانه ی صه لاحه دین زودشاد بوون و شاویریان تیا برد و شیرکو له ۱۱۶۹ ز - له لایهن خه لیفه ی فاطمی به وه کرابه جیی نشینی شاویری خائین، به لام به داخه وه، شیرکو دواي ۲ مانگ وه فاتی، کردو صه لاحه دین له لایهن (عازید فاطمی، بووه صه درئه عزم، نه ک له بهر خوش ویستن، به لکوتا ئەمیرانی سوریه، هه سادته به یوسف صه لاحه دین - ی ۳۲ ساله بهن و له م ریگاوه دوژمنی و دوبهره کایه تی بخاته نیوانیان و سهره نجام بتوانی له میسر ده ریان په ریتی، به لام نوره دین که ئەیوب بن شادی و شیرکو و صه لاحه دینی که و تبونه به ردلی و ریژی تاییه تی بو دده نان، بی سی و دو کردن، صه لاحه دینی به سهر فرمانده یی سپاهیانی سوری به ره سمی ناسی و پله ی وه زیر ئەعه زمی پیروزیایی پیوت. (ابن اثیر الکامل ۱۱/۳۲۴ - ۳۲۶/۳۲۵-۳۲۴، التاريخ ۱۱۹ - ۱۲۱ - ۱۳۲ - ۱۳۷ - ۱۴۲، ابن خلکان ۲/۴۸۰، ابن ظافر ۱۱۴ - ۱۱۶، ابن واصل ۱/۱۳۷ - ۱۴۳، ۱۴۸ - ۱۵۲، ۱۵۵ - ۱۷۴ ئەبوشامه ۱/۱۵۲ - ۱۶۴، ۱۷۱ - ابن عبری ۲۱۳)، له م تاریخه وه تامردنی عازید له ۵۶۷ ی مانگی و ۱۱۷۲ ز - صه لاحه دین هم وه زیری عازید و هم نوینه ری نوره دین زهنگی بوو،

صهلاحهدين دهستوری دا (خود به) به نیوی خه لیفه ی به غا بخویندری، (ابن واصل ۲۲/۱، ابن اثیر الکامل ۱۱/۳۶۸ - ۳۷۰، مقریزی اتقاظ ... ۳/۳۰۸ - ۳۳۱ - ابن شداد نوادر ۴۴ - ۴۵). صهلاحهدين به رسمی پهیره وی نوره دین زهنگی پاشای شام و حله ب و موسل بو، به لام سهر به خوینانه کاری ده کردو ولاتی میسری ئیداره ده کرد، نوره دین له ۵۶۹ ی مانگی و ۱۱۷۴ ز - مرد، صهلاحهدين تورانشای برای خوینی نارد یه مهن و پاشایی ئه بیویانی له یه مهن دامه زرانده له ۱۱۷۴ ز - تا ۶۲۶ ی مانگی و ۱۲۲۹ ی ز - پاشایی ئه بیویان له یه مهن به رده وام بوو. (محمد بن حاتم ۱۵۱ - ۱۶۰، ۱۴۷، ابن شداد، سهرچاوه ی بهرو، ۴۶ ئه بوشامه ۱/۲۱۹).

نوکنه: - فلیب ئوگوست Philippe Augugte پاشای فهرانسه له ۱۱۸۰ تا ۱۲۲۳ له جهنگی سیوه می سه لیبی له گه ل ریشارد شیردل پاشای ئینگلیس به شداری کرد و له راست صهلاحهدين خویان نه گرت و شکان.

ئاژاوه نانه وه:

به مردنی نوره دین هندی له دوژمنانی رق له دل، ده یان ویست ئاژاوه بنینه وه و صهلاحهدين ره شه کوژ بکه ن، به لام کاتی دیان سوارانی کوردی صهلاحهدين به ریکی و ییکی به شارادین و دهرو و ئاگایان له هه موشته، له جیی خوین فسیان خوارد، کاری بنه رته ی سولتانی کورد، به رگیری کردن، له هیرشی خاجداران بوو هه مو قودسی لی ساندن، هه رچهن دژودوژمنان، ئیسماعیل یانه کانیا وادار کرد تا به لکو صهلاحهدين به ره شه کوژی له نیو بهرن و دوجار هیرشیان کرده سهر صهلاحهدين، جاریکیان له: ژانویه ی ۱۱۷۵ و ئهوی دیکه پشیان له ۲۵ ی مانگی مه ۱۱۷۶ ز - نه خشه یان کیشا و هیچیان پی نه کرا و خواپاراستی، (ابن اثیر سهرچاوه ی بهرو ۱۱/۴۳۴، ۵۳۶، ۵۳۸، ۵۲۶، ۸۵/۱۲، بنداری ۱/۱۸۰ - ۱۸۱، محمد کورد علی ۹۹ - ۱۰۵، ابن تغری

بردی ۳۱/۶ به) صهلاحهدين فيرگه و نه خوشخانه و فيرانكوگه ليكي زوري له
 سهرتاسهري شام و ميسر، سازداو مهوقوفاتي زوريشيان بو تهرخان كرد بوون، (ابن شداد
 الاعلاق ۲۲۸/۲۳۷، ۲۳۹، ۲۴۱، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۸، عاشور ۱۱۹ - ۱۲۵ - و
 زاناياني گه وري له (زانستي) پزيشكي، تهفسير نوسان، شاعيران و ... سهریان هه لدا و
 قاهره بووه شاري عيلم و حيكمهت و عيرفان و زانا پهروهر و ههروا بووه، شاري
 زانست و زانست خواز، صهلاحهدين موشاويراني زور باهوش و له كارزان و ژيروكارا و
 به كاري بو بهريوه بردني راسته و ياسته كردني: چاك كردن: (ئيصلاحاتي) ئيداري و مالي
 و دارايي و كيشوهري و سپايي له دهوري خوي ئالاندو ته نانهت روژنامهي رهسميان دانا
 كه نه خشي گرينگي له بابته هه والي ئيصلاحات و ئاگادار كردني خه لك و فير كردن دا،
 هه بووه و ميسر له بن په رچه مي حوكومه تي روناك و زانايي و له كار زاني و هونه ر
 پهروهري سولتاني كورد، له هه ر بارو بابته كه وه پيگهي و پيشكهوت. خانه داني ته يوبي
 هه رچه نده به رده وام خه ريكي به رگيري و به رده واني كردني هيرشكاراني خاجداران
 بوون، به لام زوريشان بايه خ به خزمهت كردن به زانين و په رده دان به فه رهنگ و هونه و
 هونه رو زانين و عيلم روژباو، ده دا، بو فزه زانا و زانايان و ويژه وانان. فره ريژيان داده نا،
 كه ساني وه ك قازي ئه و لره حيم بيساني، ناودار به قازي فاذيل، وه زيري سولتان
 صهلاحهدين بوو، (شكيل ۳۲۳ - ۳۴۲)، عيماده دين ئيسفه هاني كه ديواني ره سائيلي
 سولتاني كوردی به دهس بوو (ابن تغري بردی ۷۳/۶ - ۷۴) وه زياته دين كوري ته سير
 كوردی جهزه ري كه وه زيري مه ليك ته فزه لي ته يوبي بوو، سهره راي ته وانه ش له
 بنه ما له ي ته يوبيان كه ساني وه ك (ئه بو فيدا ته يوبي) هه لكه و توه، كه نوسه ر و زانا
 بووه و كتیبي وه ك (المختصر فی اخبار البشر و تقويم البلدان) ی داناوه و ته نجومه ني
 عيلمی و زانستی يان بووه (سه رچاوه ي به رو، ۲۲۸/۶ - ۳۲۹، ۳۲۶، كوري خه له كان
 ۲۵۱/۳، ۴۱۹، ۴۲۰، سبكي، ۳۲۹/۴ عاشور ۱۱۷ - ۱۱۹). - ئالبير شاندرور له

(په‌ره‌ی ١٢٧) ده‌نوسی:

كوری یازده ساله‌ی نوره‌دین زه‌نگی كه له جیی باوكی له سوریه حوكومه‌تی گرتە دەس، ئاژاوه‌گه‌ لی ساز بووترسان سوریه بكه‌ویته‌ دەس خاجداران، چون دوا‌ی مردنی نوره‌دین كوران و میرات‌گرانی نوره‌دین بووه‌ شهربان (ابن‌اثیر التاریخ ١٧٥، الكامل ٨١/٤٠٨، ابوفیدا ٥/٧٧ - ٧٨ - استیونس 213) صه‌لاحه‌دین له‌ سه‌ره‌تاوه‌ خودبه‌ی به‌نیوی ئیسماعیل كوری نوره‌دین، ده‌خویندو نان و نمه‌کی باوكی ده‌گرتە به‌رچاو (بنداری ١/١٦٨ - ١٦٩) به‌لام خه‌لكی سوریه به‌تایبه‌ت، دلسۆزان و عه‌قل به‌كار شكوانی سوریه، له‌ سولتان صه‌لاحه‌دینیان ویست بی‌ تاسوریه‌ش بگرتە دەس و چهن جار ئه‌م داخازییه‌، دوپات‌كراوه‌، تا صه‌لادین به‌حه‌وسه‌د سواری كورده‌وه‌، له‌ روژی سی‌شه‌مه‌ ٢٧ مانگی نوامبری ١١٧٤ چوووه‌ دیمه‌شق و سوریه‌و خه‌لكی زۆر به‌شادی و خوشی، وه‌ك قارمانی پیشوازی یان له‌ سولتانی كورد كرد، چون خو‌یی كورد بووله‌ سوریه هه‌ستی به‌ غوربه‌ت نه‌ده‌ كردو دیتی كه‌ خودا شه‌شمیری برای ئیسلامی ناوه‌ته‌ نیو كه‌ فی پر کیفایه‌تی، جا پیاوانه‌ زۆربه‌دل‌گه‌رمی، گشت‌شام، جزیره‌، موسل و هه‌له‌بی گرتە دەس، جا چون موسل به‌ ئاشتی كه‌وته‌ ده‌سی (خودبه‌یان) به‌نیوی صه‌لاحه‌دین ده‌خویند، تیکوشا هه‌مو حوكومه‌ته‌ كانی ولاتی سوریه و گشت هۆزه‌ كانی ئه‌وی ئاشت بکاته‌وه‌ و یه‌کیان بخاو موته‌حیدیان بکا تا له‌ روژی مه‌بادا و هیرشی خاجداران به‌یه‌كه‌بون به‌ری هیرشی بیگانه‌ بگرن. (ابن‌شداد سه‌رچاوه‌ی به‌رو، ابن‌اثیر سه‌رچاوه‌ی به‌رو ١١/٤١٥ - ٤١٦ - ئه‌بوفیدا، ٥/٧٦) نوکته‌ ئه‌وه‌ كه‌ (ئالبیر شاندور له‌ په‌ره‌ی ١٣٠) ده‌نوسی: صه‌لاحه‌دین له‌ سوریه هه‌ستی به‌ غوربه‌ت نه‌ ده‌ كرد، خو‌یی نیشانه‌ی ئه‌وه‌یه‌ كه‌ زۆر به‌ی هه‌لكی ولاتی سوریه و شاری دیمه‌شق كوردبون له‌و سه‌رده‌مه‌دا كه‌ سولتانی كورد خو‌یی له‌ نیوهاوره‌گه‌ زوها و زبانی كوردی خویدا دیوه‌ته‌وه‌، جادوا‌ی ماوه‌یه‌ك صه‌لاحه‌دین به‌ره‌و باكوری سوریه، به‌ره‌ و هه‌لب: (كو‌ن و كه‌ونا‌ترین شاری دنیا) وه‌ به‌ره‌و قه‌لا‌ی

(هیتی) یه کان روئی (Hitites) هوژی کوڤ و کهو نارا، که له ئاسیای سهغیر و سوریه‌دا، ده‌ژیان و دارای ته‌مه‌دون و ژیاری دره‌خشان بوون (و هه‌روه ک دوکتور سه‌جادیه له‌ژیر سهر دیری پپوهندی کورد و هیتییه کان، نوسیویه تی هیتییه کان کوردبون، ئاوینه ژماره‌ی ۱۳ پاییزی ۱۳۷۲ پهره‌ی ۵۲ و ۵۳). و ده‌وله تی هیتی باو باپیرانی کوردوماد، خپوی شارستانی بون - ته‌رجه‌مه‌ی کتیی (ئولیورگری، چاپی ۱۹۹۰ ز) له - سه‌ده‌یی به‌ر له زاین به ده‌سی خه‌لکی فروگیا و ئاشور، هیتی تیا چوو. فهره‌نگی موعین - (پهره‌ی ۱۳۱ - کوڤه: صه‌لاحه‌دين ته‌ییوبی ئالبیر شاندور)، سهره‌نجام صه‌لاحه‌دين چوو و شاری هه‌مات، شاری جوان و دلگیر و کوڤه سال، که له که‌تیه‌ی ئاسوری و له ته‌ورات دا (هه‌مات) ناو براوه و له «شاری هه‌مات بو ماوه‌ی شەش روژ چیرنی عید - ی پاکیان سازده کرد، ژنان خویان ده‌رازنده‌وه و جلکی جوانیان له‌به‌ر ده کرد و هیلکه‌یان ره‌نگ ده کرد و نان لوقمه‌قازی و شیرینی‌یان سازده‌دا، خه‌لکی ده ورو به‌ر، ده چونه شاری هه‌مات و له به‌ستینی چه‌می oronte ئورونت، دا ده‌مه‌زران و ژنان به پله زیقان و گورانی وتن، به لو‌تکه ده‌هاته نیویان، جا ژنان و پیاوان به وینه‌ی ره‌ش به‌له ک شایی و چوپیان سازده کرد و هه‌لده پهرین و ته‌مشایی و خوشیه، شەش روژی ده‌کیشا، ته‌م هه‌له‌رکی و سازدانی چوپی یه، به‌وینه‌ی گه‌نم و جوپی له جه‌ژن و خوش رابواردنی ئایینی (ئادی نو‌س Adonis) ده‌چی، ئادی نو‌س خودای فینیقیان که مرو‌فی جه‌وان وزور جوانچاکی خه‌لکی ته‌و و لا‌ته بوو، به‌رازی به شفره برینداری کرد و ئافریدوت ته‌وی کرده گوله شه‌قایق (کوڤه، پهره‌ی ۱۳۳ ئالبیر ...) هه‌روه‌ها له کاتیکدا گوی روژ ده چوو و بورجی هه‌مهل (خاکه‌لیوه - نو‌سان) ده‌یان کرده چیژن و شایی و خوشی، ته‌مه‌له راستید له چیژنی نه‌وروژی کورده‌واری ده‌چی و خویه‌تی.

صه‌لاحه‌دين وینه‌ی خوی له سهر سکه به پیچ و کلاوی کوردی لی داوه و چوار مشقی له‌سهر ته‌ختی دانیشتوو، سکه‌ی صه‌لاحه‌دين له میسرو نیوان دوروان (بین‌النهرین)

برهوى ههبووه و له ٣٩ سالىدا بووه ته سولتاني ميسر، نوبى، يه مهن و سوريه و موسل، سنجار (شهنگار)، ههولير، ماردین، ديار به كر: (كوردستان) و ... ميژو دهلي: جواميرانه، بهدادگهري و مروفاني حوكمى ده كرد.

له عهسقه لان توشى جهنگ بوو، زيانى زورى پيگه يى و ژمارى زور له ئهميران و نيزيكاني، كه ساني وه ك فهقي عيساي له دهس چوو كوژران يا به نه خوشى وه با مردن. چريكه ي لنگه كه وش (ئالبير پهره ي ١٩٤) - ئالبير ده نوسى له و سهرده مه ي داكه سپاي صهلاحهدين دهورى موسلى دابوو، كه ساني وه ك حسامه دين لوئلوئى كوردى له گه له بوو، كابرايه ك له سهر ديواره وه، به جوين دان لنگه كه وشى ئه گريته يه كي، كه له ديواره كه، نيزيك بووه و ته زقه زا لنگه كه وش له زگى (شيخي هوژى ته سه دي) ده درى كه زور ئازارو شهروان بون و شيخ لنگه كه وش به ده سه وه ده گري و به صهلاحه دينى نشان ده داو عهرزى ده كا «بروانه ئه و ناكه سانه، به چ چه كي ته وهيندار ده يانه وي له ئابلوقه دانى قه لا دورمان بخه نه وه، وادياره من به خوبرى ده زانن، من ناتوانم ئه م خوڤريه تى و ده م خوار كردنه وه، قه بول بكه م، تو من به ره، بو شه ري دوژمناني كه شياوى شهروانى و ئازايى من بن، به لام ئيستا ئيجازم بده بروم و روئى، صهلاحه دينى به جيى هيشت و چوو نه يو چادر و جيغى خوئى و داستانه كه ي بو دار و ده سته كه ي خوئى ده گيريه وه و لنگه كه وش دهس به دهس ده گريئن و دواي قسه و باسى زور كه زوريان پيى عارده بي كه ئه وه به له كه بو خويان ده زانن، به لكو به عيب و عارى بو باو با پيرانيشيان ده زانن و ده لين: ئه مه بي ئابرويى دينى بو ئيمه و بو خانه دانمان، فرى دانى ئه و لنگه كه وش به جوئى خراب و سوكا يه تى پيى كردن ده زانن و ته نانه ت ئه و نه يان لا عار بووه، نه يان هيشتوو شاعيران و نه قل بيژانى ده شته كي عه ره ب به وه بزائن و بيكه نه بنيشته خوشه ي بن ددانيان و شاخ و بهرگى پيى بدهن وله دنيا بلاو بيته وه و ئه و نه ي ديكه ئابرويان بروا و روژى له روزان نه وه و نه وه زاي كه سى كه ته وهينى پيى كراوه، بلين له كاتى جهنگ و

ئابلوقه دانى موسل له گه ل صهلاحهدين به لنگه كهوش له زكى باوه گه و رهى ئه و هۆزه،
 عه ره به يان داوه. له سونگه ي ئه م لنگه كه وشه، ئه و هۆزه عه ره به ئازاو نه به زانه ده سيان له
 شه رويارمه تى دانى صهلاحهدين بو گرتنى موسل به ردا و بلاوه يان لى كرد و صهلاحه
 دينش به ناچار كشا دواوه و ده ورى موسليان چۆل كرد، - ئه ي كاش لنگه كه وشى وايش
 له سنگى نه گريسى صه دام حسين ئه فله قى ده درا تا نه توانى له وه زياتر كوردستان ويران
 بكا و شارى زانين و هونه ر وه را نى هه له بجه به گازى شيميايى و گازى خه ردل و گازى
 سيانيد. بسوتينى و بيكات هه يرو شيماي كوردستان. خوزيا گورى گوم ده كرد و خه لكى
 كوردستان له شه رى ئه و صه دامه شه روره، نه جاتى ده بوو، به هيو اى خوا تو له مان له خوين
 ريژان و كورد كوژان بستينى. - زور به خو شى يه وه، له و سه ر ده مه ي وا خه ريكي
 پيت چنى و هه له گيرى ئه م نوسراوه بوم، له روژى ٩ مانگى ئاوريلي ٢٠٠٣ ي زايى
 دواى له نيۆ بردنى صه دام و ريژيمه كه ي به چاوى خو م له ميديا كانى كوردى و عه ره بى دا
 ديم، له شه قامى شارى به غا، عه ره بى رق له دل به لنگه كه وش له ويته و دم و له وسى صه دام
 يان ده داو موجه سه مه كه ي صه دام كه له مه يدانى فيرده وسى به غا، به هه لاو هور ياي
 خه لك و يارمه تى ئه رته شى هاوپه يمانان: ئه مريكا و ئينگليس به په ت را كيشرا خوارى و
 لاقيان له قوونى يه وه ده ره يناو مليان پساندو شكاند، خه لكى به نالچهى كه وش له دم و
 فلچى يان ده دا و جوين بارانيان ده كرد، (شه پۆل).

كرد ئه وه ي دوروازه ي خه له ب

خوداى دل لاوين سپاست ده كه م كه به چاوى خو م روخانى صه دامم دى ئوخه ي
 كه ئه و زالمه، مارزه نه ما و كورد رزگارى بو - به لى صهلاحهدين له موسله وه روى كرده
 شارى خه له ب و خه لكى خه له ب و ئاپوره ي خه لك ده روازه يان بو كرده وه و
 صهلاحهدين قاره مانانه، چووه نيوشارو قازى ديمه شق كه نيوى محيدين بوو له
 قه سيده يه كدا وتى: «ئەي سولتان! شيرى براى تو، ده روازه ي خه له بى له مانگى سه فەر بو

کردیته وه، به بیرورای من، دواژێ پیرۆز و درخشان تری له مانگی ره جهب، بوزت بوّده خوا و پیرۆزی و سه رکه وتی گهره تر و گرینگتر، چاوه روانته، دیاره، گرتنی شار و قه لای (بیت المقدس) به دهس دیتی - وه روژی له شاعیرانی دیکه یش له و بابته وه به شان و شکوی صهلاحه دین یان هه ل و تووه و له دوا روژیشدا ئه و پیش بینیا نه، به دی هات و سولتانی کورد، قودسی گرت.

کراک: له و سه رده مه ی که صهلاحه دین له ده وری موسل بووه، خاجداران ده رفه ت ده بن و قه لای (حه سه س جه لده ک) له دهس دار و دهسته ی صهلاحه دین ده ردینن، صهلاحه دین وه ختی له وه ئاگاداره بی، له گهرانه وه له هه لب، له ۲۴ ئوت ۱۱۸۳ ده چیه دیمه شق و له ویوه به ئوردو ن دا ده رواو له نیزیکی (عین جالود) توشی ژمارێ له مه سیحیان ده بی، که رابه ره که یان (ئونفروای چواره م) کوری (ئاتیه نیّت) که به مه له که ی ماوه رای [ئوردو ن و کراک] ناودار بو، شه ر روی دا و له و شه ره دا (به هائه دین) مونشی تایه ت و کاره سات نوسی صهلاحه دین سولتانی کورد، شه هید کرا (به هائه دین کورد بووه و له ۱۱۴۵ له موسل له دایک بووه و له وی خویند و یه تی و له پاشان له به غا خویندنی ته واو کردوه و له ۱۱۷۳ وه، چۆته وه موسل و خریکی ده رس و تن بووه و له پاشان بوته هاریکاری سولتانی کورد، له جهنگ و شهروانی دا. - صهلاحه دین به له شکری زوړ له دیمشق، میسر و هه لب وه. به سوارانی شهروانی کوردی ئامید (Amide) ، مار دین، سنجار (شه نگار) و هه لب هاته سه رکراک و له ۱۰ ی مانگی ژوئییه ی ۱۱۸۴ شاری کراکی گرت و به دادی (رونو دوشاتیون) گه یی و به ده سی، خویی دوله تی ده کا (په ره ی ۲۶۲ ئالبیر شاندوړ). چونکا و تبوی: ده مه وی جه نازه ی (موباره کی) پیغه مبه ری (ئیسلام) ده ریتم و بیخه مه سه ندوقی لای خوّم تا موسولمانان بو زیاره تی ئه و بیته ئیره و باج و خه راج به من بدهن. (۱۹۷ تا ۲۱۱ ئالبیر شاندوړ). - صهلاحه دین هه لبی دادهس مه لیک زاهیری کوری (۲۱۹ ئالبیر) و به ۶۰ هه زار سواری شهروان بو گرتنی ته به ری یه،

حیته یین و سهر چاوه ی ئاوی سه فوره و قه لاکانی، وه گشت ئه وانه و هه روا ئه و شارانه و عه کا، صهیدا، (قبة النصر)، یافا، صور، غزه ی گرت. به هائه دین ده نوسی «خوا دلی کافرانی له مه ترسی ته ژری کردبوو، خویان پیی رانه ده گیرا» (ئالبیر شاندور) ده نوسی: به هائه دین راست نوس بووه.

عیماده دین له و بابته وه، ده نوسی: «مه سیحیانی پهیره وی ئایینی ۳ خودایی»، گرفتاری ئاگری عه رزو ئاسمان بیون. صهلاحه دین عه کای داده س مه لیک ئه فزه لی کوری خویی و صهلاحه دین خویی به له شکره وه روی کرده: هه ری می فه له ستین، لیدا: Lydda، رهمله، یافنه (بیت اللحم)، هبرون hebron (که مه رقه دی حه زره تی ئیبراهیم خه لیل له وی به)، حه له ب، عه سقه لان و گشت شار و قه لاکانی دیکه ی ئه و ناوه ناوه ی گرت (په ره ی ۲۴۳ و ۲۴۸ و ۲۵۶ و ۲۶۱ - ئالبیر شاندور) پیویسته بلین صهلاحه دین له وجهه ننگانه دا سهر و کاری له گه ل که سانی وه ک (کنراد دومونفرا) بووه که بی به لینی وه ک خویی نه بووه، که چی (ئالبیر) ده نوسی: صهلاحه دین له سهر قه ول و به لینی خویی سور و به وه فا و به لینی نه شکین بوو (په ره ی ۲۷۸ - ئالبیر). - نوکته: (ئالبیر شاندور) ده نوسی: چون ریشارد شیردل پاشای ئینگلیس ده یزانی به شهر ده ره قه تی صهلاحه دین نایی به ناچار بو ناشتی کردن ناردیه لای سولتان صهلاحه دین و رای گه یاند: ئاماده م شازاده خانم (جو ئانا leanne) ی خوشکم که بیوه ژنه، له مه لیک عادل ی برای تویی ماره بکه م و مه لیک عادل له ولاتی ئور شه لیم سه لته نه ت بکا و بو ماره یی خوشکیشم، ئه و به شه له به ستینی فه له ستین که تازه گرتوتانه، له گه ل عه کا، رهمله، ئه رسوف، یافا و ویرانه کانی عه سقه لان، به ئیمه ی بده نه وه، به م جو ره خوشکی پاشای ئینگلیس و مه لیک عادل، برای سولتانی کورد، سولتانی میسر، سوریه و نیودو روان (بین النهرین) و نه جد، به لوتف و مرو فانی صهلاحه دین و ریشارد شیردل ده بنه مه له که و پاشای ئور شه لیم، به لام حه یف و مخابن له و سهرده م و کاته شدا هه ر وه ک ئه م روزگار ه پیکه وه سازان و ناشتی، کاری سه خت و دژوار بووه.